

**สรุปการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความรู้ ความเข้าใจหลักการพื้นฐาน ด้านสิทธิมนุษยชน  
และสำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมส่งเสริมวัฒนธรรม  
ในวันจันทร์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗**

เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.

ณ ห้องประชุม ชั้น ๔ อาคารสำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์

**ความหมายและความสำคัญของสิทธิมนุษยชน**

**ความหมายของสิทธิมนุษยชน**

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิ เสรีภาพ ที่จำเป็นขั้นพื้นฐานที่คนทุกคนพึงได้รับอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ในฐานะที่เกิดมา เป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ชาติกำเนิด ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิต เพศ รูปลักษณ์ภายนอก อายุ และสติปัญญา หรือมีความไม่เท่าเทียมกันในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมากนักน้อยเพียงใดก็ตาม รวมทั้ง ก็คือ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity)

**หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน**

สิทธิ คือ อำนาจ ความถูกต้อง ความชอบธรรม อันเป็นประโยชน์ของบุคคล

สิทธิพื้นฐานเป็นสิทธิของบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ (สิทธิมนุษยชน) และเป็นสิทธิของบุคคล (สิทธิพลเมือง) ในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศตามการรับรองโดยกฎหมายของประเทศนั้น

**สิทธิของมนุษย์ขั้นพื้นฐาน** คือ สิ่งที่เป็นขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอดและพัฒนาตัวเอง ได้แก่ :  
การมีปัจจัย ๔ ใช้ชีวิตอย่างเสรี และมั่นคงปลอดภัย มีส่วนร่วมทางการเมือง มีเสรีภาพในการพูด แสดงความคิดเห็น หรือชุมนุมโดยสันติ มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา การประกอบอาชีพ มีเวลา พักผ่อนอย่างเพียงพอ ไม่ถูกทรมาน หรือถูกทำร้ายร่างกาย ไม่ถูกจับกุมคุมขังโดยพลการ ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ หรือดูหมิ่นเหยียดหยาม ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอภาค ได้เรียนหนังสือและรับรู้ข่าวสารต่างๆ เข้าถึงบริการ สาธารณะ และได้รับสวัสดิการสังคม

**หลักสิทธิมนุษยชน**

**สิทธิ** มีที่อยู่อาศัย มี อาหารการกิน มี ยารักษาโรค มี การศึกษา ไม่ถูกทำร้าย มีความปลอดภัย

**เสรีภาพ** แสดงความคิดเห็น เลือกอาชีพ เลือกคู่ครอง เดินทาง ชุมนุมโดยไม่มีอาวุธ

**เสมอภาค** ได้รับการปฏิบัติ เท่าเทียม (ทั้งในศักดิ์และสิทธิ์) ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่โดนเอาเปรียบ

**เป็นธรรม** ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สาระต่าง ปฏิบัติต่าง สาระเหมือน ปฏิบัติเหมือน จึงจะเกิดความ เป็นธรรม เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ต้องได้รับการปฏิบัติในบางเรื่องที่ต่างจากคนทั่วไปเพื่อให้เกิดความ เป็นธรรม

**สิทธิขั้นพื้นฐาน** คือ สิทธิที่ทุกคนควรจะได้รับในฐานะประชาชนของรัฐ ซึ่งจะได้มาตั้งแต่กำเนิด และเป็นสิทธิที่ไม่สามารถพรากออกไปได้ โดยสิทธิขั้นพื้นฐานจะเป็นสิ่งที่คอยช่วยให้ผู้คนมีชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งจะได้รับการรับรอง และคุ้มครองด้วยกฎหมาย

สิทธิขั้นพื้นฐานจะเป็นส่วนที่สอดคล้องไปกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกฎหมายสากลในระดับนานาชาติ ที่ทุกคนควรได้รับ โดยจะขัดแย้งกันไม่ได้เด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทั้ง ๔ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่พักอาศัย ทั้งนี้ยังรวมไปถึงสิทธิที่จะได้รับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ รวมไปถึงการได้รับสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมในการดำรงชีวิต

โดยสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทย มีด้วยกันหลักๆ ดังต่อไปนี้

สิทธิในความเป็นมนุษย์ คือ การให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่บุคคล โดยห้ามไม่ให้ปฏิบัติต่อมนุษย์ อย่างทาส หรือสัตว์ ซึ่งบุคคลจะกระทำการใดๆ ก็ได้ตามสิทธิเสรีภาพของตน แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วยเช่นกัน

สิทธิที่จะได้รับความเสมอภาค คือ การที่บุคคลจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ไม่มีการแบ่งแยก ไม่ว่าจะเป็นด้วยเพศ ศาสนา เชื้อชาติ อายุ หรือสถานภาพทางสังคมอื่นๆ

สิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล คือ การที่บุคคลจะได้รับการคุ้มครองในทรัพย์สิน และมรดกของตน โดยจะมีใครมาเอาไปไม่ได้ หากแต่มีการเวนคืนเพื่อการพัฒนาผังเมือง คุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม หรือ การป้องกันประเทศ ก็จะสามารถถูกเวนคืนได้ แต่จะต้องได้รับการชดเชยที่เหมาะสมอย่างเป็นธรรม และ จะไม่สามารถถูกนำเอาไปได้โดยพลการ

สิทธิในการศึกษาหาความรู้ โดยมนุษย์ทุกคนมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะได้รับการศึกษา และการเรียนรู้ โดยมีรัฐเป็นผู้สนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ๑๒ ปี เพื่อการพัฒนาบุคคล และ เพื่อคุณภาพชีวิต

สิทธิการรักษาพยาบาล ทุกคนในสังคมจะต้องได้รับการรักษาพยาบาล และสามารถใช้บริการ สาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียม โดยไม่มีการแบ่งแยก รวมทั้งจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสาร และสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับโรคภัยความเจ็บป่วย และสิทธิในการรักษาของตนด้วยเช่นกัน

สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร ประชาชนทุกคนล้วนมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นสาธารณะอย่าง เท่าเทียม รวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต และความเป็นอยู่ เช่น การพัฒนาโครงการต่างๆ ตลอดจนมีส่วนที่จะได้แสดงความคิดเห็น หรือสามารถทำประชาพิจารณ์ได้

สิทธิในการร้องทุกข์ หากบุคคลรู้สึกว่าคุณไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือเสียผลประโยชน์ในด้านใด ด้านหนึ่งก็มีสิทธิที่จะฟ้องร้อง หรือเรียกคืนความเป็นธรรมให้แก่ตนเองได้

สิทธิในการนับถือศาสนา ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกนับถือศาสนาใดก็ได้ โดยจะต้องไม่ขัดต่อ ความสงบ ความเรียบร้อย และความมั่นคงของประเทศชาติ

สิทธิในการประกอบอาชีพ บุคคลมีอิสระที่จะเลือกประกอบอาชีพที่สุจริต โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ

สิทธิในทางการเมือง ประชาชนล้วนมีสิทธิ และเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมือง สามารถจัด กิจกรรมทางการเมือง ก่อตั้งพรรคการเมืองได้ ซึ่งการแสดงออก และการจัดกิจกรรมทางการเมืองจะต้องไม่ขัด ต่อกฎหมาย และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

## สิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กในสังคมไทย

แม้ในปัจจุบัน ประเด็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรจะได้รับจะถูกนำมาเป็นประเด็นถกเถียงกันมากขึ้นและประชาชนในสังคมก็เล็งเห็นถึงความสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐานกันมากขึ้น หากแต่ในขณะเดียวกัน ปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ก็ยังคงมีอยู่มาก โดยเฉพาะปัญหาเด็กด้อยโอกาส ที่ยังมีเด็ก ๆ ในสังคมอีกมากมายไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้เลยทั้งๆ ที่เป็นสิทธิของเด็กทุกคนที่ควรจะได้รับ ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก มีอยู่ด้วยกัน ๔ ประเภท ดังนี้

### ๑. สิทธิที่จะมีชีวิตรอด

ตั้งแต่เกิด เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตรอด ได้รับการรับรอง และการคุ้มครองผ่านการจดทะเบียนเกิด มีชื่อ สัญชาติรองรับ และจะต้องได้รับการเลี้ยงดูจากมารดา และคนในครอบครัว โดยรัฐเองก็ต้องมีส่วนในการสนับสนุนการมีชีวิตรอดของเด็กด้วย ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และเหมาะสม ได้รับการบริการด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพ มีการดูแลสุขภาพโภชนาการ เครื่องอุปโภค และบริโภคที่ดี เพื่อประโยชน์ต่อเด็ก และครอบครัว อีกทั้งควรได้รับโอกาสในการพัฒนาชีวิตในขั้นต่อไปด้วยเช่นกัน

### ๒. สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง

เมื่อเด็กทุกคนเกิดมา การได้รับความคุ้มครองในชีวิตก็เป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเด็กทุกคนจะต้องได้รับการปกป้อง และดูแลจากอันตรายต่างๆ หรือป้องกันจากภัยสังคม และการล่วงละเมิด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย การใช้ความรุนแรง การล่วงละเมิดทางเพศ หรือทางด้านจิตใจ นอกจากนี้แล้ว เด็กทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากการถูกนำไปเป็นแรงงานเด็ก หรือการค้ามนุษย์ อีกทั้งได้รับความคุ้มครอง และการป้องกันออกจากสารเสพติด สารพิษ หรือสารเคมี ที่อาจส่งผลอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของเด็กด้วยเช่นกัน

### ๓. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา

การพัฒนา และการต่อยอดคุณภาพชีวิต เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถมีชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดี และช่วยให้พึ่งพาตัวเองได้ในอนาคต โดยการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ การได้รับการศึกษาตามภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อตัวเอง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของตัวเองให้เหมาะสมตามช่วงวัย อีกทั้ง จะต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจควบคู่กันไปด้วย

### ๔. สิทธิที่จะมีส่วนร่วม

เด็กควรมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะแสดงออกถึงความต้องการ และความคิดเห็นของตัวเองได้อย่างเสรี อีกทั้งยังสามารถเข้ามามีบทบาทต่างๆ ที่เหมาะสมในสังคมได้ ทั้งนี้ เพื่อปลูกฝังให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตัวเอง และเพื่อให้เด็กเป็นคนที่มีความคิดความอ่าน และกล้าแสดงออกได้ด้วยตัวเอง เพื่อให้เติบโตไปเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

## สิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไทยยังเข้าไม่ถึง

สิทธิขั้นพื้นฐานเป็นสิทธิที่คนไทยทุกคนในสังคมควรจะได้รับตั้งแต่เกิดไปจนถึงตอนเสียชีวิต หากแต่ในปัจจุบันยังมีคนอีกหลายกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านี้ได้เลย เนื่องจากความเหลื่อมล้ำที่สูงมากในสังคมโดยกลุ่มคนที่ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานมักเป็นกลุ่มคนชายขอบ ที่ไร้การเหลียวแลจากรัฐ และปราศจากความเท่าเทียมในการดำรงชีวิต เช่น เด็กด้อยโอกาส ตลอดจน คนไร้บ้าน เป็นต้น

ปัญหาที่ทำให้คนไทยไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นมีปัจจัยมากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้วยเรื่องของสถิติที่พบว่าคนชายขอบส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ตามเขตชายแดน เป็นคนไทยที่ไร้สัญชาติ แม้จะเกิด และเติบโตในประเทศไทยก็ตาม หากแต่ไร้การรับรองในเรื่องของสัญชาติ จึงทำให้สิทธิตกหล่นไป นอกจากนี้ ปัญหาความยากจนยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสในการศึกษา ซึ่งพบว่า มีเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษามากกว่า ๖๗๐,๐๐๐ คนทั่วประเทศ

อีกทั้ง การสนับสนุนจากรัฐยังเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก โดยรัฐมีการจัดสรรเงินอุดหนุนแก่นักเรียนยากจนเพียงแค่ ๐.๕ ของงบประมาณด้านการศึกษา หรือคิดเป็นแค่ ๕ บาท ต่อนักเรียน ๑ คน จึงทำให้เด็กที่ครอบครัวยากไร้มีอัตราส่วนในการศึกษาที่น้อยลง โดยพบว่าความเหลื่อมล้ำในการศึกษาระดับอุดมศึกษามีสูงมากถึง ๗ เท่า และพบว่าเด็กจากครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ ๒๐ ของประเทศ มีเพียง ๕% ของประชากรในกลุ่มรายได้เดียวกันที่สามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ซึ่งนับได้ว่าเป็นอัตราส่วนที่น้อยมาก

การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ไม่เท่าเทียมกันนั้น พบได้ในหลากหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างเท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังพบถึงความเหลื่อมล้ำในการศึกษาตามที่ได้กล่าวไปในข้างต้น จนนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการดำรงชีวิต และความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และครัวเรือน ยิ่งบุคคลด้อยโอกาสมากเท่าไร ความสามารถในการพัฒนาทักษะ และคุณภาพชีวิตก็จะยิ่งต่ำลงเท่านั้น

### สรุป

สิทธิขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญที่ประชาชนทุกคนควรได้รับ และควรตระหนักถึงประเด็นนี้อยู่เสมอ เพื่อความสงบสุข และเพื่อผลดีต่อสังคมโดยรวม โดยสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยที่เราควรจะได้รับนั้น ควรจะครอบคลุมความเป็นอยู่ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการมีชีวิตรอด การใช้ชีวิตในสังคมอย่างปลอดภัย สิทธิที่จะสามารถแสดงความคิดเห็นของตัวเองได้อย่างเสรี โดยไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น สิทธิที่จะได้รับการศึกษา ข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงสิทธิในการที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการได้รับปัจจัยทั้ง ๔ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการใช้ชีวิต หากแต่ในปัจจุบันพบว่ายังมีคนบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ ซึ่งปัญหาหลักคือความยากไร้ ความขาดแคลน และความเหลื่อมล้ำ ที่ผลักดันให้ผู้คนเหล่านี้ออกจากสังคม จนทำให้ขาดสิทธิ และเสรีภาพในด้านต่างๆ

### แผนสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ -๒๕๗๐)

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ นี้ มีเป้าหมาย คือ "การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลงทุกด้านและทุกกลุ่ม" โดยจำแนกเป็น

แผนสิทธิมนุษยชนรายด้าน ๕ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านการเมืองการปกครอง
๒. ด้านกระบวนการยุติธรรม
๓. ด้านสาธารณสุข
๔. ด้านการศึกษา
๕. ด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ

แผนสิทธิมนุษยชนรายกลุ่ม แบ่งออกเป็น ๑๑ กลุ่ม ประกอบด้วย

๑. กลุ่มผู้ใช้แรงงาน
๒. กลุ่มผู้เสียหายและเหยื่อในกระบวนการยุติธรรม
๓. กลุ่มเด็กและสตรี
๔. กลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
๕. กลุ่มผู้สูงอายุ
๖. กลุ่มผู้เสพยาเสพติด
๗. กลุ่มความหลากหลายทางเพศ
๘. กลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนและกลุ่มชาติพันธุ์

#### ๙. กลุ่มคนพิการ

๑๐. กลุ่มผู้ต้องหาผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ และ

๑๑. กลุ่มผู้ป่วยเอดส์ ผู้ที่อยู่ร่วมกับ HIV และผู้ป่วยจิตเวช

ซึ่งเป็นการนำประเด็นที่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์จากแผนฉบับเดิมมาดำเนินการต่อ และจะใช้เป็น “กรอบทิศทางของหน่วยงาน” ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนในภาพรวมของประเทศ มุ่งปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน โดยไม่เลือกปฏิบัติ ตลอดจนกระตุ้นเตือนสังคมให้ตระหนักถึงการเคารพสิทธิมนุษยชน

#### แผนรายด้าน จำนวน ๕ ด้าน โดยเรียงลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑. แผนสิทธิมนุษยชนด้านการเมือง การปกครอง วัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชน การแสดงออกที่ไม่ขัดต่อหลักกฎหมายกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายที่กระทบต่อสิทธิชุมชน ที่อยู่อาศัย ทรัพยากรธรรมชาติข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ การขนส่งและเสริมสร้างการเข้าถึงบริการของภาครัฐอย่างเท่าเทียมในทุกด้าน

๒. แผนสิทธิมนุษยชนด้านกระบวนการยุติธรรม วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเสมอภาค ปกป้อง คุ้มครองสิทธิประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติสอดคล้องมาตรฐานสากล

๓. แผนสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข วัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ในประเทศสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นได้อย่างเท่าเทียมกัน

๔. แผนสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แก่ทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม

๕. แผนสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและธุรกิจ วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สร้างประโยชน์ให้คนทุกกลุ่ม และการให้หลักประกัน ในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอแก่ทุกคนในสังคม

#### แผนรายกลุ่ม จำนวน ๑๑ กลุ่ม โดยเรียงลำดับความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

๑. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ใช้แรงงาน วัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง คุ้มครองสิทธิกลุ่มผู้ใช้แรงงาน และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผู้ใช้แรงงานเข้าถึงสิทธิอย่างเหมาะสม

๒. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสียหาย และเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม วัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหายผู้ต้องหา และจำเลยในคดีอาญาได้รับการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อในคดีอาญาได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๓. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มเด็กและสตรี วัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง คุ้มครองเด็กและสตรี จากความรุนแรง เสริมให้เข้าถึงบริการของรัฐอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

๔. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มนักปกป้องสิทธิมนุษยชน วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนสามารถใช้สิทธิได้ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย

๕. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุ สร้างหลักประกันคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรี

๖. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้เสพยาเสพติด วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้เสพให้ได้รับการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ลดการตีตรา การเลือกปฏิบัติ และการใช้ชีวิตในสังคม

๗. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มความหลากหลายทางเพศ วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ในทุกด้าน ขจัดการเลือกปฏิบัติสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิของกลุ่มความหลากหลายทางเพศ

๘. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มบุคคลที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียน และกลุ่มชาติพันธุ์ วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหากลุ่มบุคคลที่มีสถานะทางทะเบียน และชนเผ่าพื้นเมืองตามหลักสิทธิมนุษยชน

๙. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มคนพิการ วัตถุประสงค์เพื่อเสริมพลัง พิทักษ์และสร้างหลักประกันให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อย่างมีศักดิ์ศรี

๑๐. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ต้องหา ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษ วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง และพัฒนามาตรการส่งเสริมอาชีพอย่างยั่งยืน และลดการกระทำผิดซ้ำ สร้างสังคมปลอดภัย

๑๑. แผนสิทธิมนุษยชนกลุ่มผู้ป่วยโรคเอดส์ (HIV) ผู้ที่อยู่ร่วมกับโรคเอดส์ (HIV) และผู้ป่วยจิตเวช วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิจัดการเลือกปฏิบัติ ต่อผู้ป่วยฯ และส่งเสริมการเข้าถึงบริการของรัฐอย่างเหมาะสม

### สิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ได้บัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้โดยตรงในหมวด ๓ และหมวด ๕ ส่วนที่เป็นสาระสำคัญ มีดังนี้

#### ๑. ความเสมอภาค

บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน ชายและหญิงต่างมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยความแตกต่างในเรื่องต่อไปนี้ จะกระทำมิได้คือ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด (มาตรา ๒๗ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ)

หลักความเสมอภาคเป็นหลักที่ทำให้ประชาชนทุกคนได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน โดยองค์กรต่างๆ ของรัฐ ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญที่แตกต่างออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน

#### ๒. สิทธิในชีวิตและร่างกาย

โดยหลักการแล้ว การจับและคุมขังบุคคลไม่สามารถจะกระทำได้แต่มีข้อยกเว้นในกรณีมีคำสั่ง หรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา ๒๘ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ) เช่น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับบุคคลซึ่งกระทำความผิดซึ่งหน้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ การค้นตัวบุคคลจะกระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา ๒๘ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ) เช่น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด หรือมีไว้เป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ (มาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญ) ในกรณีโทษประหารชีวิต รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ บัญญัติว่า

การลงโทษตามคำพิพากษาของศาล หรือตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม แต่รัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ไม่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้โดยตรง จึงต้องไปพิจารณาว่าประเทศไทยมีพันธกรณีระหว่างประเทศในเรื่องนี้ไว้อย่างไร และจะมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตหรือไม่ และภายใต้เงื่อนไขอย่างไร

### ๓. การรับโทษอาญา

บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ต้องถือว่าบุคคลนั้นยังไม่ใช่ผู้กระทำความผิด (มาตรา ๒๙ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๔. เสรีภาพในการถือศาสนา

บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา และในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตนภายใต้เงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใดใน ๓ ข้อ คือ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา ๓๑ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๕. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพนี้จะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีการตรากฎหมายข้อหนึ่งข้อใดใน ๔ ข้อ คือ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน (มาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๖. สิทธิในทรัพย์สิน

บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สิน และการสืบทอด การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดและต้องชดเชยค่าทดแทนที่เป็นธรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน และประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการเวนคืนนั้น (มาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๗. เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่การตรากฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพนี้จะกระทำได้ตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

### ๘. สิทธิในสัญชาติ

บุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยจะถูกเนรเทศออกจากประเทศไทย หรือห้ามเข้ามาในประเทศไทยไม่ได้รวมทั้งจะถอนสัญชาติไทยของบุคคลซึ่งได้สัญชาติไทยโดยการเกิดไม่ได้ (มาตรา ๓๙ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๙. เสรีภาพในการประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพนี้โดยอาศัยกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมุ่งหมายที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา (มาตรา ๔๐ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๑๐. เสรีภาพในการรวมตัว

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชนหรือหมู่คณะอื่น การจำกัดสิทธิในเสรีภาพนี้จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด (มาตรา ๔๒ ของรัฐธรรมนูญ)

### ๑๑. สิทธิในศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

(๓) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ เกิดขึ้นได้ง่ายและมีความก้าวหน้ากว่าสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งจะต้องมีการรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมเสียก่อนจึงจะมีสิทธิดังกล่าว

๑๒. เสรีภาพในการชุมนุม

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพนี้จะกระทำได้อีกต้องโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนดเท่านั้น (มาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญ)

๑๓. สิทธิของผู้บริโภค

สิทธิของผู้บริโภคมีย่อมได้รับความคุ้มครอง บุคคลย่อมมีสิทธิร่วมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค (มาตรา ๔๖ ของรัฐธรรมนูญ)

๑๔. สิทธิได้รับบริการสาธารณสุข

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ ผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ในส่วนสิทธิได้รับการป้องกัน และขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (มาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญ)

๑๕. สิทธิการคลอดและสิทธิของผู้สูงอายุและผู้ยากไร้

สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอด ย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือ ส่วนบุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (มาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญ)

๑๖. สิทธิในการศึกษา

นอกเหนือจากการศึกษาของเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

(๑) รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา ๑๒ ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ และไม่เสียค่าใช้จ่าย

(๒) รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในการนี้ รัฐต้องจัดตั้งกองทุนเพื่อใช้ในการช่วยเหลือผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพครู(มาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญ)

### **สิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม**

**สำนักงานเลขาธิการกรม :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งบุคคลภายใน และภายนอก

**กองกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ประชาชนเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ บุคคลภายนอก คณะกรรมการกองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม, ศิลปินแห่งชาติ, ผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม, และผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

**สถาบันวัฒนธรรมศึกษา :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ประชาชนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งบุคคลภายใน บุคคลภายนอก และผู้ให้บริการชาวต่างประเทศ

**กองกิจการเครือข่ายทางวัฒนธรรม :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ประชาชนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งบุคคลภายใน และบุคคลภายนอก องค์กรเครือข่ายทั่วประเทศ และผู้ให้บริการต่างประเทศ

**สำนักพิจารณาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ประชาชนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งบุคคลภายใน และบุคคลภายนอก องค์กรเครือข่ายทั่วประเทศ และผู้ประกอบการ

**ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ประชาชนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งบุคคลภายใน และภายนอก

**หออัครศิลปิน :** เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคม ที่จะได้รับการ ซึ่งมีผู้ให้บริการ ประชาชนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สถาบันการศึกษา ทั้งบุคคลภายใน และบุคคลภายนอก

### **แหล่งที่มา**

ทำความเข้าใจสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิที่มนุษยพึงได้รับ | CHEEWID

แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐).pdf (labour.go.th)

ewt\_dl\_link.php (constitutionalcourt.or.th)